

Duurzame Inrichting van de Openbare Ruimte (DIOR)

Scenariostudie beeldkwaliteit beheer openbare ruimte

Click or tap here to enter text.

Document Status:

Definitief

Datum: 29-11-2024

Sweco Nederland B.V.

Onderwerp

Projectnummer

Klant

Auteur

Datum

Versie

Documentreferentie

Handelsregister 30129769

Geertruidenberg DIOR 2023

51017610

Gemeente Geertruidenberg

Brian van Straalen

05-12-2024

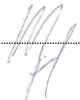
D1

NL24-648800269-114126

Gecontroleerd door

Frank Goedjaar

Vrijgegeven door

Martin Hoorweg

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Analyse huidige situatie.....	5
2.1	Beheer openbare ruimte	5
2.2	Resultaten analyse areaal en beheer	5
2.3	Trends en ontwikkelingen	7
3	Doelstellingen	8
3.1	Missie en visie Geertruidenberg.....	8
3.2	Doel scenario's.....	9
3.3	Beleidsonderwerpen buiten scenario's	9
3.4	Randvoorwaarden	10
4	Scenario's	11
4.1	Beeldkwaliteit	11
4.2	Structuurgebieden	12
4.3	Scenariobeschrijving	12
4.4	Gevolgen scenario's.....	14
4.5	Kosten komende vier jaar	15
5	Conclusie en aanbevelingen	17

Bijlage 1 Doorrekening scenario's

1 Inleiding

Aanleiding

Het afgelopen jaar heeft de gemeente met Sweco samengewerkt aan het plan voor een Duurzame Inrichting van de Openbare Ruimte (DIOR). Hierbij zijn ambities geformuleerd en zijn op basis van deze ambities beleidskeuzes verkend voor het beheer en de inrichting van de openbare ruimte. We volgden hiervoor meerdere sporen. Twee van deze sporen betreffen:

- 1) analyse van het bestaande areaal;
- 2) studie naar verschillende scenario's voor het beheer, inclusief verbeelding hiervan.

Spoor 1 heeft plaatsgevonden. De bevindingen van de analyse vormen de basis voor deze scenariostudie.

Het doel van deze scenariostudie is om de gemeenteraad in staat te stellen om het beleid voor het beheer en onderhoud van de buitenruimte vast te stellen. Dit houdt in dat de openbare ruimte moet worden onderhouden op het gewenste kwaliteitsniveau tegen redelijke kosten. Hiermee voldoet de gemeente aan de wettelijke eisen voor de onderbouwing van beheerbudgetten. Bovendien biedt de scenariostudie een integraal kader voor iedereen die betrokken is bij de ontwikkeling, (her)inrichting en het beheer van de openbare ruimte, wat bijdraagt aan samenwerking en afstemming.

Kernvraag en doel

Een van de belangrijkste onderwerpen voor het nieuwe beleid is de beeldkwaliteit van de buitenruimte (schoon, heel en veilig). In deze scenariostudie zijn verschillende scenario's beschreven op basis van variaties in deze beeldkwaliteit. Het doel is inzicht te krijgen in de mogelijkheden voor verbetering van het huidige beheer en de kosten. Dit met het oog op een veilig en duurzaam onderhouden openbare ruimte voor de huidige en toekomstige generaties. Deze scenariostudie vormt de basis voor overleg met de raad en een nieuw beleids- en beheerkader voor de openbare ruimte.

Leeswijzer

Hoofdstuk 2 bevat de analyse van de huidige situatie met de resultaten van Spoor 1. Het beschrijft waarom het beheer van de openbare ruimte wordt uitgevoerd en wat moet worden beheerd. Daarnaast staan de resultaten van de analyse beschreven en wordt een overzicht van de trends gegeven die spelen in het beheer en inrichting van de openbare ruimte.

In hoofdstuk 3 beschrijven we de missie en visie van de gemeente Geertruidenberg op het beheer van de openbare ruimte. Deze missie en visie vormt de doelstelling voor het opstellen van de scenario's. Tevens beschrijft dit hoofdstuk het kader voor de scenario's met uitgangspunten en randvoorwaarden.

Hoofdstuk 4 beschrijft de scenario's van toekomstig beheer. Na de verschillen tussen de scenario's worden de effecten op een rij gezet aan de hand waarvan een afweging kan worden gemaakt.

Hoofdstuk 5 bevat de conclusie en aanbevelingen.

2 Analyse huidige situatie

2.1 Beheer openbare ruimte

De gemeentelijke openbare ruimte is van ons allemaal. De openbare ruimte is belangrijk als plek om te verblijven, ontmoeten en om ons te verplaatsen. Het is onze leefomgeving en bepaalt de kwaliteit van wonen en werken. Het is belangrijk voor ons welzijn, economie, bereikbaarheid en de natuur. De openbare ruimte is het aangezicht van onze kernen.

Voor de aanleg van de openbare ruimte zijn meestal een grote investeringen gedaan die jaren moeten meegaan. Hoe we omgaan met deze investering en hoe deze erbij ligt, hangt af van het beheer en onderhoud dat de gemeente uitvoert. De gemeente zorgt dagelijks voor een schone, hele en veilige openbare ruimte.

De openbare ruimte betreft alle ruimte die in eigendom is van de gemeente en openbaar toegankelijk is. Het gaat hierbij onder andere om wegen, straten, pleinen, parken, begraafplaatsen, water en ondergrondse infrastructuur. Bijna alle objecten in de openbare ruimte zijn in beheer bij de gemeente. Het gaat hierbij om grote arealen. Tabel 3.1 geeft een indruk van de hoeveelheden. Hieronder zijn een aantal bijzondere objecten die de gemeente beheert: rivier De Donge, de Wim Letschertbrug en de Bergse Brug.

Er staan ook objecten in de openbare ruimte die niet door de gemeente beheerd worden. Het betreft reclamezuilen en bushaltes en de daarbij behorende voorzieningen alsabri's en fietsenrekken.

Onderdeel	hoeveelheid	eenheid
Verharding	160	hectare
Water	51	hectare
Groen	179	hectare
Rioolleiding	166	kilometer
Pompen en gemalen	118	stuks
Bebording	4.700	stuks
Bomen	14.000	stuks
Kunstwerken	123	stuks
Straatmeubilair	1.200	stuks
Speeltoestellen	433	stuks
Lichtmasten	6.000	stuks
Verkeerregelininstallaties	3	stuks

Tabel 3.1 Hoeveelheden meest voorkomende objecten in beheer

2.2 Resultaten analyse areaal en beheer

Uitgevoerde analyse

Begin 2024 hebben we een analyse uitgevoerd naar het gegevensbeheer, de staat van het gevoerde beheer en onderhoud. Deze analyse omvat het huidige areaal, ambities, budgetten en de gerealiseerde kwaliteit buiten. We hebben de arealen in kaart gebracht, leemtes ingeschat en zijn nagegaan welk beheer voor de komende jaren gepland is. Aan de hand hiervan hebben we een raming

opgesteld om het minimale budget te bepalen dat nodig is om het openbaar gebied te onderhouden, volgens het huidige beleid en de wettelijke ondergrenzen.

Omdat niet van alle objecten de kwaliteit in beeld is, hebben we een steekproef uitgevoerd om de kwaliteit te beoordelen van groen, straatmeubilair, straatreiniging en bebording. De bevindingen uit deze analyse dienen als basis voor deze scenariostudie en het ontbrekende beleid.

Conclusies

De belangrijkste conclusies uit de analyse van het bestaande beheer zijn als volgt:

- **Basis op orde:** Basis op orde betekent weten wat we moeten beheren. De gemeente houdt een inventarisatie bij van de te beheren arealen. Deze inventarisatie wordt in 2024 geactualiseerd. Echter enkele onderdelen valt zoals bebording, beschoeiing en straatmeubilair valt buiten deze actualisatie;
- **Informatiebehoefte:** Er is een behoefte aan meer informatie om de beleidsdoelstellingen adequaat te kunnen toetsen. Er ontbreekt met name informatie over de beeldkwaliteit en technische staat van objecten zoals bebording, beschoeiing en straatmeubilair;
- **Onderhoudskwaliteit:** De staat van de te beheren objecten scoort op sommige punten onwenselijk laag. Dit is met name een zorg voor wegen. Het staat in de planning om met investeringen de kwaliteit te verbeteren;
- **Toetsen van beleid:** Op het gebied van veiligheid worden regelmatig inspecties uitgevoerd en is het beleid voldoende toetsbaar. Echter, voor andere aspecten zoals beeldkwaliteit ontbreekt beleid en wordt ook niet getoetst;
- **Financiële tekortkomingen:** Het budget in de exploitatiebegroting is niet toereikend om het huidige niveau van onderhoud te handhaven. Ook zijn de bedragen voor investeringen te laag omdat niet alle objecten worden meegenomen;
- **Inzicht in investeringen:** Er is geen zicht op de investeringsbehoefte op de lange termijn en er is geen duidelijk onderscheid tussen investeringen die noodzakelijk zijn vanwege de technische levensduur en investeringen om andere redenen. Dit leidt ertoe dat niet duidelijk is waarom bepaalde kosten worden gemaakt. Kosten kunnen betrekking hebben op noodzakelijke vervangingen, beleidsintensivering (extra wensen van de raad) of kapitaalvernietiging (vervangen van voorzieningen die nog jaren hadden kunnen functioneren);
- **Prijsstijgingen:** Er wordt gewezen op te verwachte prijsstijgingen voor grond-, weg- en waterbouw die de laatste jaren relatief hoog zijn. Ook in de toekomst zijn dergelijke prijsstijgingen te verwachten.

Deze conclusies wijzen op de noodzaak voor verbeterde informatievoorziening, betere financiële planning en een meer gedetailleerde beoordeling van de staat van onderhoud om het beheer van de openbare ruimte te optimaliseren.

Daarnaast zijn er risico's onderkend die kunnen leiden tot onveiligheid en extra kosten. De belangrijkste risico's zijn:

- **Minimale kwaliteit:** De huidige strategie zoals bij het wegbeheer, waarbij gestreefd wordt naar het handhaven van een minimaal kwaliteitsniveau, brengt het risico met zich mee dat de algehele kwaliteit van het wegenareaal geleidelijk afneemt. Dit fenomeen, ook bekend als 'de

neerwaartse spiraal', houdt in dat de wegeninfrastructuur kan verslechteren tot een niveau waarbij substantiële en kostbare interventies noodzakelijk zijn om aan veiligheids- en servicecriteria te blijven voldoen;

- **Onverwachte omstandigheden:** De gemeente kan altijd voor verrassingen komen te staan zoals de komst van invasieve exoten, en het ontdekken van een milieuverontreiniging, bijvoorbeeld PFAS in de waterbodem;
- **Klimaatverandering:** Er is een risico verbonden aan het niet kiezen voor het meer klimaatrobuust maken van de riolering. Dit kan leiden tot wateroverlast bij woningen, langdurig water op straat waardoor wegen onbegaanbaar zijn en ongewenste overstort van rioolwater.

2.3 Trends en ontwikkelingen

Een aantal belangrijke maatschappelijke, technologische, economische, en ecologische trends zijn van invloed zijn op het beheer van de openbare ruimte:

- **Duurzaamheid:** Er is een toenemende focus op duurzaam beheer van de openbare ruimte, waarbij aandacht wordt besteed aan milieuaspecten, zoals de inzet van elektrisch materieel, het gebruik van milieuvriendelijke materialen en het bevorderen van biodiversiteit;
- **Klimaatadaptatie:** Met de veranderende klimaatomstandigheden is er een noodzaak voor het aanpassen van het beheer om beter om te gaan met extreme weersomstandigheden, zoals hitte, droogte, wateroverlast en overstromingen. Daarnaast worden nieuwe materialen en voorzieningen toegepast die ander beheer vragen, zoals groene parkeerplaatsen en wadi's;
- **Burgerparticipatie:** De betrokkenheid van burgers bij het beheer en onderhoud van de openbare ruimte neemt toe. Dit kan variëren van inspraak in planningsprocessen tot het zelf onderhouden van groen in de buurt;
- **Circulaire economie:** Het hergebruiken en recyclen van materialen wordt steeds meer geïntegreerd in het onderhoud van de openbare ruimte, wat bijdraagt aan de circulaire economie;
- **Data-gedreven beheer:** data-gedreven werken zorgt er voor dat betere beslissingen kunnen worden genomen, beter ingespeeld kan worden op veranderingen zodat processen efficiënter worden ingericht en kosten worden bespaard;
- **Groenbeheer:** Er is een toegenomen aandacht voor het belang van groen in stedelijke gebieden, niet alleen vanwege de esthetiek maar ook vanwege de gezondheid en het welzijn van inwoners en behoud van biodiversiteit;
- **Veiligheid en toegankelijkheid:** Het verbeteren van de veiligheid en toegankelijkheid voor alle gebruikers van de openbare ruimte, inclusief mensen met een beperking.

3 Doelstellingen

3.1 Missie en visie Geertruidenberg

In de basis gelden wettelijke verplichtingen voor het beheer van de openbare ruimte. Zo moet de openbare ruimte veilig en schoon worden gehouden en moet er verantwoordelijk met aanwezige waarden worden omgegaan. Verder moeten we de openbare ruimte veilig en functioneel houden. Boven op de wettelijke basis heeft de gemeente zelf een visie geformuleerd in de omgevingsvisie en het collegeakkoord 2023.

Omgevingsvisie

Met de komst van de Omgevingswet is het strategische beleidsdocument voor de leefomgeving de Omgevingsvisie. Deze bevat:

- een beschrijving van de hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving;
- de hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud van het grondgebied;
- de hoofdzaken van het voor de fysieke leefomgeving te voeren integrale beleid.

In de omgevingsvisie staan de volgende ambities van ons benoemt:

- Toekomstbestendige en groene gemeente;
- Ondernemende gemeente;
- Gezonde en veilige gemeente;
- Levendige gemeente.

Collegeakkoord 2023

De thema's leefbaarheid en duurzaamheid hebben onderwerpen die voor beheer en onderhoud van de buitenruimte van belang zijn.

Leefbaarheid:

- **Verhogen inzet en eigenaarschap.** Inwoners, partners, organisaties en bedrijven denken mee over de woon- en werkomgeving en gaan op onderdelen zelf aan de slag met het oppakken van initiatieven en de uitvoering daarvan;
- **Afstemmen fysieke aspecten.** Het beheren van de uitkomsten van een integraal Programma Openbare Ruimte en daarmee de openbare ruimte duurzamer inrichten. Zichtbare verbetering van de kwaliteit van de openbare ruimte, minder klachten en een hogere waardering;
- **Verbeteren bereikbaarheid.** Geertruidenberg is en blijft goed en veilig bereikbaar, we investeren continu in onze bereikbaarheid;
- **Stimuleren vergroening.** Geertruidenberg creëert een groene(re) klimaatadaptieve(re) leef-, werk- en verblijfsomgeving. Dit betekent meer groen toepassen bij herinrichtingen en groen in het algemeen uitbreiden.

Duurzaamheid:

- **Een energieneutraal en fossielvrij Geertruidenberg in 2050 of eerder.** Hierbij onderscheiden we drie onderdelen: het duurzaam opwekken van energie, energiebesparing en de energie-infrastructuur;
- **Alle verplaatsingen in Geertruidenberg zijn in 2050 of eerder duurzaam.** Deze doelstelling knippen we op in twee delen: deel- en

openbaar vervoer en infrastructuur. In 2030 gebruiken we 50% minder primaire grondstoffen;

- **Een circulair Geertruidenberg in 2050 of eerder.** Deze doelstelling bestaat uit drie onderdelen: huishoudelijk afval, gebruik van primaire grondstoffen en bedrijfsmatige reststromen;
- **Een klimaatneutraal Geertruidenberg in 2050 of eerder.** Dit bevat de onderdelen water, biodiversiteit en natuur en bodem.

3.2 Doel scenario's

De missie en visie van de gemeente, de huidige situatie en trends en ontwikkelingen in het beheer en onderhoud leiden voor ons tot een aantal strategische doelstellingen op hoofdlijnen. Hoofddoelstelling:

Wij streven naar een efficiënt en effectief beheer van de openbare ruimte door het hanteren van sobere, maar technisch veilige en nette standaarden, met een proactieve aanpak bij klimaatadaptatie en het bevorderen van biodiversiteit, in nauwe samenwerking met onze inwoners.

Door de beeldkwaliteit van het beheer vast te stellen kunnen we verschillende doelen bereiken: efficiënt en effectief beheren en leveren wat is afgesproken.

Door een lage beeldkwaliteit toe te staan betekent dat vervuiling, beschadigingen worden gedoogd. Dit heeft weer effect op bewoners en de staat van het object:

Tevredenheid bewoners: Het streven is het aantal klachten terug te dringen (zie meldingsstelsel). Dit hangt samen met hetgeen bewoners verwachten van beheer en onderhoud en het beeld van de buitenruimte. Dit betekent bestendig beheer, communicatie over het te voeren beheer en uitvoeren wat bewoners verwachten. De beeldkwaliteit moet datgene zijn wat vastgesteld is in de raad. Daarnaast betekent een lagere beeldkwaliteit ook een minder verzorgde leefomgeving, vervuiling lokt vervuiling uit en beschadigde voorzieningen ontmoedigen het gebruik ervan.

Levensduur buitenruimte: Bij aanleg gaan we ervan uit dat de buitenruimte een bepaald aantal jaar mee kan. Bij een hogere beeldkwaliteit is de kans dat de buitenruimte lang mee kan groter dan bij een lage beeldkwaliteit. Het risico dat een object de beoogde levensduur niet bereikt is kleiner en daarmee zijn de kosten vanwege voortijdige vervanging lager.

3.3 Beleidsonderwerpen buiten scenario's

Door de scenario's te focussen op beeldkwaliteit blijven een aantal onderwerpen buiten de scenario's. Deze doen niet mee in de scenario's maar vormen het kader.

Natuurkwaliteit: Waar ruimte is en het functioneren van de buitenruimte het toestaat zetten we in op vergroten van biodiversiteit. Dit betekent minder maaien, meer inheemse begroeiing en aandacht voor overgangszones land en water. Op veel plaatsen in de onze gemeente is dit beleid al zichtbaar doordat gazons zijn omgevormd naar kruidenrijke weiden. Daarnaast werken we aan het terugdringen van invasieve exoten die onze natuur overwoekeren. In de scenario's gaan we uit van de huidige inzet op het gebied van natuurgericht onderhoud.

Circulaire economie: Bij circulaire economie wordt gedacht aan hergebruik van materialen en het maken van materialenpaspoorten zodat bekend is waar herbruikbare materialen zijn toegepast, zodat als die vrijkomen, ze kunnen worden hergebruikt. Kansen benutten om vrijkomende materialen te hergebruiken (groen, hout, zand, stenen, meubilair). Het implementeren van de circulaire economie in het beheer maakt geen deel uit van de scenario's.

Klimaat en duurzaamheid: Veranderingen in het klimaat en het beleid om klimaatverandering te stoppen en ons aan te passen aan een ander klimaat leiden tot veranderingen in het beheer. Zo komen er strengere eisen aan het in te zetten materieel en zal steeds vaker elektrisch materieel worden gebruikt. Daarnaast moeten nieuwe beheerstrategieën worden ontwikkeld voor nieuwe inrichtingselementen zoals groene parkeerplaatsen. De eerste jaren kan dit leiden tot een kostenstijging in het beheer en onderhoud.

Meedoen bewoners: Bewoners worden betrokken bij en kunnen meedoen met het beheer van de buitenruimte. Voor samenwerking met bewoners gelden spelregels. De gemeente is verantwoordelijk voor de buitenruimte en moet continuïteit in het beheer waarborgen. Samenwerking betekent een aanpassing van de organisatie en kost geld om te organiseren. Dit vergt een apart beleidstraject.

3.4 Randvoorwaarden

Voor alle scenario's gelden een aantal voorwaarden:

Basis op orde: Voor een goed en efficiënt beheer is het noodzakelijk dat er een goede inventarisatie is van alle te beheren objecten in de openbare ruimte. Dit is nodig voor het bepalen van de onderhoudskosten, uitbesteden van werk, uitvoeren van werk, het doen van inspecties en het bijhouden van veranderingen in arealen en daarmee veranderingen in de beheerkosten.

Sturen op kwaliteit: De hoeveelheden, de gerealiseerde beeldkwaliteit en de gemaakte kosten horen bij elkaar. Door zowel de hoeveelheden, de beeldkwaliteit en de bestede middelen te monitoren krijgt de beheerorganisatie grip op kosten en resultaten. Hierdoor wordt het mogelijk te sturen op kwaliteit.

Technische ondergrens en veiligheid: Behalve aan eisen omtrent beeldkwaliteit moeten objecten in de buiten ruimte aan allerlei wettelijke verplichtingen, normen en eisen voldoen en veilig zijn te gebruiken. Alle scenario's voldoen aan deze ondergrens.

Mensen met achterstand tot arbeidsmarkt: De gemeente wil kansen bieden aan mensen met achterstand tot de arbeidsmarkt (Social Return). Hierom zijn we gedeeltelijk eigenaar en opdrachtgever van het uitvoeringsbedrijf MidZuid B.V. In de scenario's wordt uitgegaan van de inzet van MidZuid B.V. zoals dat nu is.

4 Scenario's

4.1 Beeldkwaliteit

De scenario's zijn opgesteld aan de hand van de Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte 2023 van het CROW (Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechiek in Nederland). Deze catalogus behoort bij de beeldkwaliteitssystematiek openbare ruimte en is een systematiek om de kwaliteit van het beheer van de openbare ruimte te beoordelen. Deze systematiek helpt gemeenten om een gewenst niveau van kwaliteit voor de openbare ruimte vast te stellen en te handhaven.

De beeldkwaliteitssystematiek maakt gebruik van vooraf gedefinieerde kwaliteitsniveaus aangegeven als A+, A, B, C en D. Voor elk van deze niveaus zijn bepaalde normen en verwachtingen omschreven die corresponderen met de staat waarin de openbare ruimte zich zou moeten bevinden. Zo zijn er afspraken gemaakt over hoe schoon, heel en veilig de omgeving moet zijn.

Kwaliteitsniveau	Omschrijving	Indicatie kwaliteit
A+	Zeer hoog	Nagenoeg ongeschonden
A	Hoog	Netjes, verzorgd en comfortabel
B	Basis	Functioneel
C	Laag	Onrustig beeld, discomfot of enige vorm van hinder
D	Zeer laag	Kapitaalvernietiging, uitlokking van vernieling, functieverlies, juridische aansprakelijkstelling of sociale onveiligheid

Tabel 4.1 kwaliteitsniveaus

De methode werkt met beeldmeetlatten (zie afbeelding 4.1), die visueel laten zien wat de kwaliteit van bijvoorbeeld bestrating, groen of straatmeubilair zou moeten zijn voor elk niveau. Beheerders en medewerkers kunnen met behulp van deze meetlatten in de praktijk beoordelen of de werkelijke situatie overeenkomt met het gewenste kwaliteitsniveau. Als er een verschil is tussen de gewenste en de feitelijke situatie, kunnen passende maatregelen worden genomen.

Deze systematiek helpt dus bij het objectief vastleggen, communiceren en handhaven van de kwaliteit van de openbare ruimte, waardoor er een transparante en eenduidige aanpak ontstaat voor zowel beleidsmakers, uitvoerders als burgers.

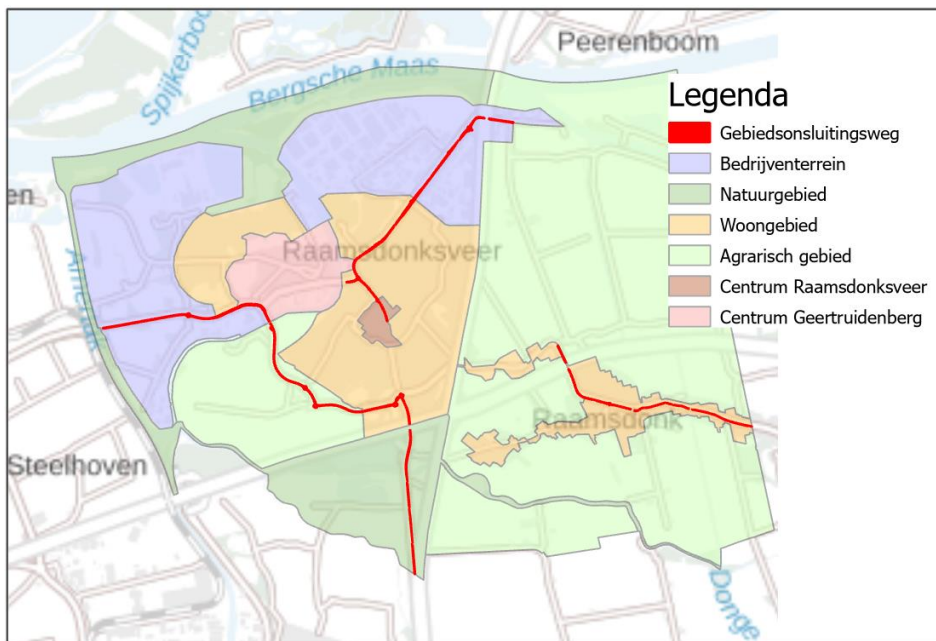
A+	A	B	C	D
				
Er is geen kaal oppervlak.	Er is weinig kaal oppervlak.	Er is in beperkte mate kaal oppervlak.	Er is redelijk veel kaal oppervlak.	Er is veel kaal oppervlak.
kaal oppervlak 0% per 100 m ²	kaal oppervlak ≤ 5% per 100 m ²	kaal oppervlak ≤ 10% per 100 m ²	kaal oppervlak ≤ 25% per 100 m ²	kaal oppervlak > 25% per 100 m ²

Afbeelding 4.1. Beeldmeetlat beplanting heesters kaal oppervlak

4.2 Structuurgebieden

De na te streven beeldkwaliteit verschilt per locatie. Zo kan er voor het centrum een hogere kwaliteit na te streven zijn dan voor een plek in het buitengebied. Aan de hand van de structuren in de omgevingsvisie zijn de verschillende structuurgebieden gedefinieerd (zie afbeelding 4.2):

- Bedrijventerrein, omvat gebieden met een verschillende schaal en karakter;
- Natuurgebied, zones langs de Bergsche Maas en Amertak en de polders langs het Wilhelminakanaal en de Donge;
- Woongebied, met verschillende wonen-gerelateerde functies;
- Agrarisch gebied, gebied waar hoofdzakelijk landbouw wordt bedreven;
- Centrum Raamsdonksveer, kern winkelgebied en het grootste werkgebied van de gemeente;
- Centrum Geertruidenberg, de cultuurhistorische vestingstad inclusief groene bolwerken;
- Gebiedsontsluitingswegen, de wegen die door iedereen gezien worden, en waar bedrijfszekerheid belangrijk is.

Afbeelding 4.2 Structuurgebieden

Besteding van geld in de buitenruimte is altijd zichtbaar, dit kan zijn aan de hand van de beeldkwaliteit van het onderhoud (beeldkwaliteitscatalogus CROW) of het uitblijven van tijdig technisch onderhoud en hierdoor zichtbaar wordend verval. De belangrijkste keuzes zullen met beelden inzichtelijk worden gemaakt. In overleg kunnen dat voorbeelden uit de gemeente zijn of we maken gebruik van de beeldkwaliteitscatalogus CROW.

4.3 Scenariobeschrijving

Naast de huidige situatie zijn er vier scenario's gedefinieerd op basis van beeldkwaliteit. In elk scenario wordt de kwaliteit van het beheer iets verhoogd (zie tabel 4.2). Dit geldt vooral voor de zichtbare onderdelen van de openbare ruimte, deze bepalen de beeldkwaliteit.

Wanneer in een scenario een hogere kwaliteit wordt geambieerd dan wordt dit eerst gedaan in structuurgebieden die in het oog springen en onderdelen die belangrijk zijn voor een prettig gebruik van de openbare ruimte. De scenario's zijn:

- 0) Huidig;
- 1) Huidig geijkt;
- 2) Afgewogen;
- 3) Basis;
- 4) Hoog.

Huidig

Dit is de huidige gang van zaken. Voor veel onderdelen in de buitenruimte is geen beeldkwaliteit afgesproken.

Huidig geijkt

Dit is de situatie waarbij een aanname is gedaan van de beeldkwaliteit waarop nu buiten gestuurd wordt. De beeldkwaliteit kan worden omschreven als sober. Omdat C niveau het algehele niveau is, is continu het risico aanwezig dat het beeld verslechtert tot D niveau.

Afgewogen

Dit is de situatie waarbij zichtlocaties en veel gebruikte locaties als invalswegen en centra de beeldkwaliteit wordt verbeterd om de uitstraling van de buitenruimte te verbeteren en risico's in het beheer te verminderen. Daar waar het kan wordt het huidige niveau gehandhaafd of afgeschaald (groen en straatreiniging in buitengebieden en bedrijventerreinen).

Basis

Dit is de gewenste situatie vanuit beheer, waarbij een algeheel standaard B niveau wordt nagestreefd en risico's in het wegbeheer worden verkleind. Alleen het wegbeheer van de kleinere wegen in woongebieden, het buitengebied en op bedrijventerreinen blijft op het huidige niveau.

Hoog

De ideale situatie waarbij niveau C niet meer voorkomt en de centra en de gebruiksoBJECTEN extra aandacht krijgen.

Type onderhoud/scenario	Huidig	Huidig geijkt	Afgewogen	Basis	Hoog
- Groen en straatreiniging	onbekend	B niveau	centra en woongebied B, rest C niveau	centrum A woongebied en bedrijventerrein B rest C niveau	centrum en woongebied A de rest B niveau
- Bebording	onbekend	C niveau	C niveau	B niveau	B niveau
- Groen/ Straatmeubilair	onbekend	B niveau	B niveau	B niveau	A niveau
- Kunstwerken	onbekend	B niveau	B niveau	B niveau	B niveau
- Spelen/OVL	onbekend	C niveau	C niveau	B niveau	B niveau
- Wegen	C niveau	C niveau	centra en gebiedsontsluiting B rest C niveau	centra en gebieds- en wijkontsluiting B rest C niveau	centra A niveau de rest B

Tabel 4.2 overzicht scenario's

4.4 Gevolgen scenario's

In tabel 4.3 is in kleuren aangegeven wat de gevolgen zijn van de scenario's voor verschillende onderwerpen of criteria die hieronder staan aangegeven:

Scenario onafhankelijk: dit zijn de verbeteringen die in elk scenario worden doorgevoerd zoals: basis op orde beheren van data, werken volgens kwaliteitsdoelen en monitoring van beeldkwaliteit. Per scenario is in de tabel te zien dat in het huidige scenario deze verbeteringen nog niet zijn doorgevoerd (rood) en in alle andere scenario's deze wel zijn doorgevoerd (groen).

Groen en straatreiniging: schematisch is in tabel 4.3 inzichtelijk gemaakt hoe de beeldkwaliteit steeds verder toeneemt in de verschillende scenario's. In de huidige situatie is de kwaliteit onbekend. De beeldkwaliteit in de scenario's Huidig geijkt en Afgewogen is ongeveer gelijk. In de scenario's Basis en Hoog neemt deze stapsgewijs toe.

Overige objecten: dit betreft de beeldkwaliteit van wegen, straatmeubilair, openbare verlichting et cetera. Deze is in de huidige situatie onbekend, dus grijs. In de verschillende scenario's neemt de kwaliteit toe van laag naar basis.

Effecten: Als de beeldkwaliteit verbetert, verbeteren ook de volgende eigenschappen:

- Verzorgingsgraad en heelheid;
- Bruikbaarheid en functioneren;
- Veiligheid.

Dit heeft effect op de tevredenheid van bewoners en de technische staat van objecten.

Tevredenheid: Een onverzorgde buitenruimte trekt vervuiling aan, als er onkruid staat en er ligt zwerfvuil dan zijn mensen geneigd achteloos met de buitenruimte om te gaan. Als de beeldkwaliteit verbetert gaan mensen zorgvuldiger met hun omgeving om, stijgt de tevredenheid en nemen klachten in aantal af. De tevredenheid neemt echter niet veel toe bij hele hoge beeldkwaliteit ten opzichte van een basis beeldkwaliteit.

Levensduur: Door op tijd kleine schadereparaties uit te voeren wordt grotere schade voorkomen. Beheer wijzigt van reactief naar preventief beheer. Het effect hiervan op de verlenging van de levensduur is echter beperkt.

De levensduur van objecten is sterker afhankelijk van de constructie en de belasting van objecten. Wat wel verbetert is de verkleining van de kans op voortijdige uitval van objecten.

Hieronder staan de scenario's en de onderwerpen waar ze effect op hebben in kleuren weergegeven:

- Rood negatief (risico's, onder de ondergrens);
- Oranje tamelijk negatief (op de ondergrens);
- Geel neutraal;
- Geelgroen tamelijk positief;
- Groen positief;
- Grijs geen effect bekend.

Onderwerp	Huidig	Huidig geijkt	Afgewogen	Basis	Hoog
Scenariobeschrijving					
Scenario onafhankelijk					
Groen en straatreiniging					
Overige objecten					
Effecten					
Tevredenheid					
Levensduur					

Tabel 4.3 overzicht scenario's en effecten

4.5 Kosten komende vier jaar

Scenario afhankelijke beheerkosten

Van de scenario's is een doorrekening gemaakt van de kosten van het onderhoud. Zie bijlage 1. De kosten hebben de volgende uitgangspunten:

- prijspeil 2023;
- het zijn gemiddelden per jaar voor de periode 2024-2027;
- het betreft het geplande onderhoud volgens de stand mei 2024;
- technische ondergrens en veiligheid zijn overal gewaarborgd;
- inzet van mensen met achterstand tot de arbeidsmarkt is op het huidige niveau gehandhaafd in alle scenario's;
- er is geen rekening gehouden met beleidsintensivering inzake duurzaamheid, CO2 vermindering, klimaatadaptatie en biodiversiteitsverbetering;
- veelal is de huidige kwaliteit niet bekend en is hier een aanname voor gedaan. Er is vanuit gegaan dat deze aanname klopt.

Uit de doorrekening blijkt dat de kosten bij elk scenario toenemen.

Scenario	Kosten	Vershil met vorige scenario	Vershil met huidig budget	Relatief t.o.v. Huidig budget
Huidig budget	€ 6.245.000			100 %
huidig geijkt	€ 6.387.000	€ 142.000	€ 142.000	102 %
afgewogen	€ 6.421.000	€ 34.000	€ 176.000	103 %
basis	€ 6.917.000	€ 496.000	€ 672.000	111 %
hoog	€ 8.603.000	€ 1.686.000	€ 2.358.000	138 %

Tabel 4.4 Overzicht kosten afgerond

Scenario onafhankelijke kosten

Het datagericht werken en het werken met beeldkwaliteit is nu niet voldoende geborgd binnen de gemeentelijke organisatie. Om goed de noodzakelijke taken te kunnen uitvoeren is uitbreiding van de formatie noodzakelijk. Deze uitbreiding zal zich uiteindelijk terugverdienen door betere efficiënter en effectiever te kunnen werken.

Basis op orde houden: we zijn in 2023 en 2024 bezig de basis op orde te brengen door de buitenruimte te inventariseren en de kwaliteit te behouden (databaseer). Deze investering verliest zijn waarde als vervolgens de verzamelde gegevens niet actueel worden gehouden. Het op orde houden van de data en het implementeren van data in onze werkprocessen vergt 0,5 tot 1 FTE.

Sturen op kwaliteit: getoetst moet worden of de afgesproken kwaliteit daadwerkelijk behaald wordt. De methode hiervoor is het uitvoeren van beeldkwaliteitsopnamen. Meerdere malen per jaar moeten circa vijftig willekeurige locaties worden geschouwd. Dit vergt 0,3 fte.

Eenmalige kosten

Het wijzigen van beeldkwaliteit betekent dat de huidige kwaliteit moet worden verbeterd. Als de kwaliteit nu C is en de wens is om het op B te onderhouden moet eenmalig een achterstand worden weggewerkt. Afhankelijk van het verschil zullen deze kosten liggen tussen € 50.000 en € 300.000.

5 Conclusie en aanbevelingen

De aanleiding voor het opstellen van de scenario's is het project Duurzame Inrichting van de Openbare Ruimte (DIOR). Een ander spoor hierin is de studie naar verschillende scenario's voor het beheer. Het doel van de scenariostudie is om de gemeenteraad in staat te stellen het beleid voor de beeldkwaliteit van de buitenruimte zoals dat wordt bepaald door het onderhoudsniveau vast te stellen. Hiermee voldoet de gemeente aan de wettelijke eisen voor de onderbouwing van beheerbudgetten.

De scenario's zijn opgebouwd aan de hand van beeldkwaliteit: hoe schoon en verzorgd oogt de buitenruimte. Er zijn vier scenario's onderscheiden waarbij steeds de kwaliteit toeneemt, te weten huidig geijkt, afgewogen, basis en hoog:

- Huidig geijkt: dit scenario wordt gekozen als alles bij het oude blijft, dit scenario's heeft risico's ten aanzien van het bereiken van de geplande levensduur van objecten;
- Afgewogen: hierbij krijgen de centra en de gebiedsontsluitingswegen een standaard niveau gehandhaafd blijft door te besparen op bedrijventerreinen en het buitengebied, er blijven risico's ten aanzien van de levensduur van objecten, al zijn deze minder dan bij huidig geijkt;
- Basis: hierbij voldoet het beheer aan een standaard basisniveau en loopt de gemeente weinig risico;
- Hoog: levert een goede verzorgde buitenruimte, wat zich uit in een hogere tevredenheid.

Welk scenario ook gekozen wordt, aanbevolen wordt jaarlijks het budget op te hogen om de basis op orde te houden en te sturen op beeldkwaliteit. Daarnaast moet er rekening worden gehouden met eenmalige kosten om het te beheren areaal op het gewenste kwaliteitsniveau te brengen.

Bijlage 1 Doorrekening scenario's

IBOR Matrix: Gemeente Geertruidenberg

Huidig
Kwaliteitsprofiel: geijkt

Thema	Structuurgebieden								Totalen
	Agrarisch gebied	Bedrijven-terrein	Centrum	Natuurgebied	Woongebied	Stadsontsluiting	Wijkontsluiting	kwaliteits-onafhankelijke kosten	
bebording	C	C	C	C	C	-	-	€ -	€ 91.600
groen	B	B	B	B	B	-	-	€ 123.200	€ 1.994.900
kunstwerken	-	-	-	-	-	-	-	€ 147.300	€ 147.300
OVL en installaties	C	C	C	C	C	-	-	€ 267.600	€ 470.000
riolering	-	-	-	-	-	-	-	€ 1.061.700	€ 1.061.700
spelen	C	C	C	C	C	-	-	€ -	€ 216.000
straatmeubilair	B	B	B	B	B	-	-	€ 16.710	€ 115.510
straatreiniging	B	B	B	B	B	-	-	€ -	€ 457.400
water	-	-	-	-	-	-	-	€ 250.000	€ 250.000
wegen	C	C	C	C	C	C	C	€ 543.150	€ 1.582.750

Totaal	€ 352.900	€ 338.000	€ 504.900	€ 199.900	€ 2.328.900	€ 192.100	€ 60.700	€ 2.409.660	€ 6.387.060
relatief	6%	5%	8%	3%	36%	3%	1%	38%	100%

Kwaliteitsprofiel: Afgewogen

Thema	Structuurgebieden								Totalen
	Agrarisch gebied	Bedrijven-terrein	Centrum	Natuurgebied	Woongebied	Stadsontsluiting	Wijkontsluiting	kwaliteits-onafhankelijke kosten	
bebording	C	C	C	C	C	-	-	€ -	€ 91.600
groen	C	C	B	C	B	-	-	€ 123.200	€ 1.869.800
kunstwerken	-	-	-	-	-	-	-	€ 147.300	€ 147.300
OVL en installaties	C	C	C	C	C	-	-	€ 267.600	€ 470.000
riolering	-	-	-	-	-	-	-	€ 1.061.700	€ 1.061.700
spelen	C	C	C	C	C	-	-	€ -	€ 216.000
straatmeubilair	B	B	B	B	B	-	-	€ 16.710	€ 115.510
straatreiniging	C	C	B	C	B	-	-	€ -	€ 442.000
water	-	-	-	-	-	-	-	€ 250.000	€ 250.000
wegen	C	C	B	C	C	B	C	€ 543.150	€ 1.757.150

Totaal	€ 318.200	€ 317.900	€ 636.100	€ 114.200	€ 2.328.900	€ 235.500	€ 60.700	€ 2.409.660	€ 6.421.160
relatief	5%	5%	10%	2%	36%	4%	1%	38%	100%

Kwaliteitsprofiel: Basis

Thema	Structuurgebieden								Totalen
	Agrarisch gebied	Bedrijven-terrein	Centrum	Natuurgebied	Woongebied	Stadsontsluiting	Wijkontsluiting	kwaliteits-onafhankelijke kosten	
bebording	B	B	B	B	B	-	-	€ -	€ 115.400
groen	B	B	A	B	B	-	-	€ 123.200	€ 2.057.700
kunstwerken	-	-	-	-	-	-	-	€ 147.300	€ 147.300
OVL en installaties	B	B	B	B	B	-	-	€ 267.600	€ 508.100
riolering	-	-	-	-	-	-	-	€ 1.061.700	€ 1.061.700
spelen	B	B	B	B	B	-	-	€ -	€ 248.400
straatmeubilair	B	B	B	B	B	-	-	€ 16.710	€ 115.510
straatreiniging	B	B	A	B	B	-	-	€ -	€ 477.200
water	-	-	-	-	-	-	-	€ 250.000	€ 250.000
wegen	C	C	B	C	C	B	B	€ 543.150	€ 1.935.550

Totaal	€ 358.000	€ 344.900	€ 736.100	€ 201.000	€ 2.392.800	€ 235.500	€ 239.000	€ 2.409.660	€ 6.916.960
relatief	5%	5%	11%	3%	35%	3%	3%	35%	100%

IBOR Matrix: Gemeente Geertruidenberg

Kwaliteitsprofiel: Hoog

Structuurgebieden

Thema	Agrarisch gebied	Bedrijven-terrein	Centrum	Natuurgebied	Woongebied	Stadsontsluiting	Wijkontsluiting	kwaliteits-onafhankelijke kosten	Totalen
bebording	B	B	B	B	B	-	-	€ -	€ 115.400
groen	B	B	A	B	A	-	-	€ 123.200	€ 2.387.100
kunstwerken	-	-	-	-	-	-	-	€ 147.300	€ 147.300
OVL en installaties	B	B	B	B	B	-	-	€ 267.600	€ 508.100
riolering	-	-	-	-	-	-	-	€ 1.061.700	€ 1.061.700
spelen	B	B	B	B	B	-	-	€ -	€ 248.400
straatmeubilair	A	A	A	A	A	-	-	€ 16.710	€ 183.010
straatreiniging	B	B	A	B	A	-	-	€ -	€ 555.100
water	-	-	-	-	-	-	-	€ 250.000	€ 250.000
wegen	B	B	A	B	B	B	B	€ 543.150	€ 3.146.750

Totaal	€ 386.300	€ 436.500	€ 795.500	€ 200.200	€ 3.900.300	€ 235.500	€ 239.000	€ 2.409.660	€ 8.602.960
relatief	4%	5%	9%	2%	45%	3%	3%	28%	100%